

Kenen sanoilla? Sovittelusopimuksen kirjoittaminen rikos- ja riita-asioiden sovittelussa

Katariina Harjunpää ja Annukka Saarenmaa

Kooste: Pauliina Vaahtera

Työpajan teemana oli sovittelusopimuksen kirjoittaminen vuorovaikutuksena, ja tätä aihetta lähestyttiin tutkimushankkeen *Puhujuus rikos- ja riita-asioiden sovittelussa* aineiston kautta.

Työpajan aikana pohdittiin asiaa kysymysten avulla: Kuka sanoittaa sopimustekstiä? Mikä on osapuolten oma rooli?

Työpajan sisältö koostui kolmesta eri osiosta: taustaa tutkimuksesta, ryhmätyöskentely ja yhteinen purku.

Työpaja alkoi tutustumalla meneillään olevan tutkimushankkeen teemoihin ja toteutukseen, sopimuksen kirjoittamisen ideaaleihin ja haasteisiin sekä puheen dialogisuuteen.

Ryhmätyöskentelyn aluksi osallistujat pääsivät näkemään kurkistuksen keskusteluanalyysin menetelmästä. Työpajan osallistujat saivat tutustua aitojen sovittelutapaamisten video- ja äänitallenteista kirjoitettuun puheeseen eli litteraattiin, joka näyttää keskustelun etenemisen hetki hetkeltä ja vuoro vuorolta. Osallistujille tarjoutui mahdollisuus hypätä hetkeksi keskusteluntutkijan saappaisiin ja tutustua käytyyn keskusteluun sekä pohtia, miten osapuolet vastaavat erilaisiin tapoihin pyytää sisältöä sopimustekstiin ja mikä on osapuolten rooli vuorovaikutustilanteessa. Tavoitteena oli saada itselle ideoita tai huomioita, ja tarkoituksena oli ylläpitää tutkivaa asennetta, ei tuomita vaan pyrkiä ymmärtämään mitä ja miten jokin tapahtuu.

Yhteinen purku toteutui tuomalla yhteiseen keskusteluun ajatuksia, mitä neljä erilaista tapaa (*avoin pyyntö, rajattu pyyntö, sovittelijan ehdotus, yhdessä rakennettu lause*), joilla pyydetään sisältöä sopimukseen, saivat aikaan vuorovaikutuksessa.

Havainnot voi tiivistää niin, että *avoimet pyynnöt* eivät saaneet osapuoliltavastaukseen ehdotuksia tekstiin, kun taas muiden keinojen myötä (*rajatut pyynnöt, ehdotukset ja yhdessä rakennetut lauseet*) osallistujat loivat sisällöt yhteistyössä. Vaikka sovittelija ohjaa silloin enemmän asiasisältöä, on näissäkin tilanteissa mahdollista luoda tilaa osapuolten omaääniselle osallistumiselle ja tukea sitä. Osapuolet voivat siis osallistua tekstin muotoiluun aktiivisesti muutenkin kuin niin, että keksivät ilmaukset itse alusta lähtien.

Aiheesta on tekeillä tutkimusjulkaisu. Julkaisuja voi seurata projektin nettisivulta:

<https://blogs.helsinki.fi/sovittelu/>.

”Sopimuksen teko voi olla sanotun kierrätystä ja muokkausta yhteistyössä, herkällä korvalla ja erilaisilla toimintatavoilla omaäänisyyttä tukien.”